

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

УДК [159.923.2 – 057.874]:159.924.7

**ОСОБЛИВІСТЬ ВПЛИВУ СТОСУНКІВ З БАТЬКАМИ НА ФОРМУВАННЯ
САМООЦІНКИ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

**Дмитришина А., здобувач ОС «магістр» спеціальності 053 «Психологія»,
2 курс, РДГУ**

Керівник: доктор психол. наук, професор Павелків Р.В.

Постановка проблеми. У сучасних умовах життя, який характеризується швидким темпоритмом і великою зайнятістю батьків, дитина досить багато часу проводить наодинці. Та варто не забувати, що період коли дитина йде до школи, є новим етапом у її стосунках з батьками. Поява порушень поведінки, заниженої та, загалом, неадекватної самооцінки, емоційних розладів та інших психологічних проблем пов'язана із рядом несприятливих подій в дитинстві. Сім'я відіграє визначальну роль у процесі розвитку особистості та її самосвідомості, її вплив набагато перевищує інші виховні дії. Одним з найважливіших завдань суспільства є визнання права дитини на гармонійне виховання в сім'ї, що передбачає розвиток її особистості та становлення адекватної самооцінки.

Мета статті – охарактеризувати психологічні особливості впливу батьківсько-дитячих стосунків на формування адекватної самооцінки у молодшого школяра.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі психологами-науковцями виділяється декілька підходів до даної проблеми. На нашу думку, важливо враховувати, яким є стиль спілкування у сім'ї. Тому вартою уваги є класифікація, запропонована Павелківим Р.В. Вона полягає в поділі стилів спілкування у родині на такі види: авторитарний стиль, ліберально-потуральний, гіперопікаючий, демократичний, відчужений [4, с. 182].

Авторитарний стиль виправдовує себе необхідністю підпорядкувати дитину шкільному графіку і дисципліні, тому придушує ініціативу і використовує жорсткі методи, примус, крик і фізичне покарання. Зазвичай у таких сім'ях виростають невпевнені в собі і нереалізовані люди, або агресивні диктатори, такі ж, як і батьки. У школі такі учні демонструють такі ж риси у взаємостосунках з однокласниками.

Ліберально-потуральний стиль в основі має принцип всездозволеності для дитини. Такі діти думають, що всі навколо повинні задовольняти їх потреби. Вони маніпулюють у стосунках вередливістю і постійними образами. Зазвичай такі діти виростають егоїстами, вони не вміють будувати здорові стосунки, вони конфліктні та неслухняні. Дитина не розуміє слово «потрібно», а використовує лише одне – «хочу». У школі такі діти мають проблеми у спілкуванні з однолітками, вони зовсім не вміють домовлятися і поступатися.

Гіперопікаючий стиль характеризується тим, що усі члени сім'ї повністю зосереджені на дитині, розчиняються в ній, присвячуючи дитині все своє життя. Причиною цього можуть бути: загроза життя, складна хвороба, нещасні випадки, попередній неуспіх у вихованні, особисті проблеми. Така дитина зовсім не проявляє самостійності, не має власної думки і вміння приймати будь-які рішення. Все це призводить до того, що така дитина не вміє спілкуватися з однолітками на рівних і зазвичай шукає сильнішого однокласника, який буде її покровителем і займатиме підлеглу позицію.

Демократичний стиль – це найефективніший стиль виховання, за якого дитина відчуває, що її цінують і люблять, з нею граються і розмовляють на цікаві для неї теми. Водночас дитина усвідомлює чіткі рамки щодо того, що можна, а що їй заборонено, адже це може зашкодити її життю. Дитина вміє організовувати і дисциплінувати себе, чітко розуміє значення слова «потрібно». У такій сім'ї росте повноцінна особистість з чітким розумінням відповідальності за близьких і почуттям власної гідності. У школі такий учень вміє будувати стосунки з однолітками, зберігаючи власну гідність і не принижуючи інших, не порушуючи дисципліну.

Відчужений стиль стосунків відбувається тоді, коли батьки байдужі до дитини і зовсім не переймаються її вихованням. У такій сім'ї батьки майже не бачать свою дитину, не цікавляться її інтересами, не спілкуються і тримають її на дистанції. Через відчуття непотрібності такі діти дуже страждають і почуваються самотніми і нещасними. Такі діти в

школі зазвичай ні з ким не дружать, вони відокремлені від інших, вони часто проявляють агресивне ставлення до оточуючих. Невпевненість у собі не дає їм змоги побудувати дружні стосунки з однокласниками.

Всі перелічені стилі батьки копіюють із своєї сім'ї, де виховувались вони. Також стилі можуть переплітатися, тато і мама можуть конфліктувати між собою втілюючи свій стиль, перенесений зі своєї родини. Крім стилів виховання на розвиток особистості дитини впливає і те, яка атмосфера в сім'ї, чи повноцінна сім'я, чи є конфлікти між батьками, чи має місце насилля в домі. [4, с. 77]

На нашу думку, досить важливим є донесення до уваги батьків інформації про існування різних стилів спілкування, надання їм можливості проаналізувати, яким стилем користуються вони. Звертаємо увагу, що найбільш ефективним є демократичний стиль спілкування, який і сприяє формуванню адекватної самооцінки дитини.

Досить цікавою є точка зору Маркової А.С., яка теж багато уваги присвятила впливу стосунків дитини з батьками на становлення її особистості. Авторка робить великий акцент на тому, що в процесі формування самооцінки молодшого школяра однією з умов є гармонійні стосунки з батьками. Батьки – це ті люди, які є найважливішими дорослими у її житті. Особистості батьків відграють велику роль у житті кожної людини. Зазвичай першими, до кого ми звертаємося зі своїми проблемами – це до мами і тата. Специфіка почуттів, що виникають між дітьми і батьками, визначається головним чином тим, що турбота батьків необхідна для підтримки самого життя дитини. А нестача у батьківській любові – дійсно життєва необхідна потреба маленької особистості [1, с. 65].

Перше завдання батьків – це створення сприятливих умов для росту і розвитку дитини, це забезпечення потреб в їжі, чистоті, теплі, догляді. Але головна потреба дитини від батьків – це відчуття любові від них.

Необхідно, щоб батьки не просто любили дитину, а щоб дитина знала про це. Адже інколи батьки думають, що діти знають, що вони їх люблять, бо вони купують їм речі, допомагають з домашніми завданнями, але діти говорять, що їх не люблять, бо з ними не граються чи не читають їм книги.

У дослідженні ми звернули увагу і на теорію п'яти мов любові Гарі Чепмена. Серед батьків існує думка, що якщо показувати свою любов дітям, то діти будуть маніпулювати, капризувати, не слухатимуться, стануть егоїстами і розпещеними. Але це зовсім не так. Якраз нестача любові і позитивної уваги до дитини призводить до того, що вона починає привертати до себе увагу поганою поведінкою [2, с. 34].

Клод Штайнер у світ психології ввів поняття «погладжування». «Погладжуванням» у транзактному аналізі називається одиниця визнання. Дитина з народження починає накопичувати в свою скарбничку ці «прогладжування», і якщо їх назбирається достатня кількість, то у дитини сформується адекватна самооцінка, а якщо ж їх не вистачає, – то низька [5, с.36]. «Погладжування» бувають позитивні і негативні. Позитивні «погладжування» поділяють на: безумовно позитивні (визнання, отриманні з першого дня народження, які ми отримуємо від батьків просто за своє «існування»); за виконане; за виконане добре.

Основною помилкою у вихованні є те, що більшість батьків не надає значення «погладжуванню за існування» та «за виконане», а дарують своє схвалення лише за «зроблене добре». Тому діти недоотримують «прогладжуваль», їхнє бажання розвиватися знецінюється спочатку батьками, потім самими дітьми – таким чином порушується послідовність природного розвитку. Як наслідок, коли дитина недоотримала позитивних «прогладжуваль», вона починає привертати увагу поганими вчинками, для того щоб хоч якимось чином накопичити для себе «негативні погладжування».

Негативні «погладжування» також бувають безумовні й умовні. Безумовне негативне «погладжування» – дитина погана за фактом свого існування, «ти – не о'кей». І що б ти не робив, як не старався, «о'кей» ти не станеш. Умовне негативне «погладжування» — дитина погана, але не «просто так», а «тому що». Іншими словами – це будь-яка критика вчинку дитини. Зростаючи, дитина робить усе, щоб отримати любов батьків. Для того, щоб бути

прийнятою, вона намагається передбачати їхні бажання. Таким чином дитина замінює почуття, що виникають у неї у реальній ситуації, на почуття, які нібито бажують отримати її батьки.

Зростаючи, дитина робить усе, щоб отримати любов батьків. Щоб бути прийнятою, вона може навіть передбачати їхні бажання. І таким чином діти вчаться замінювати почуття, що виникають у них у реальній ситуації, на почуття, які бажують отримати їхні батьки.

Специфіка почуттів, що виникають між дітьми і батьками, визначається головним чином тим, що турбота батьків необхідна для підтримки самого життя дитини. Потреба у батьківській любові – дійсно життєва необхідна потреба маленької особистості. Перше й основне завдання батьків – це формування у дитини впевненості в тому, що її люблять і про неї піклуються. Ніколи, ні за яких умов у дитини не повинні виникати сумніви у батьківській любові [3, с. 121].

Висновки. Аналіз стосунків дітей з батьками допомагає чітко побачити проблему в спілкуванні і спрямувати її у потрібне русло. Важливо цей підхід використовувати у роботі з обома батьками, бо їхні методи можуть відрізнятись один від одного в силу власного досвіду з дитинства.

Наступне, що потрібно робити – це навчити батьків доносити до дитини, що її люблять, показати на прикладах, що те, що вони думають, що дитина і так знає, не є очевидним. Заключним етапом у роботі з батьками є освоєння навичок позитивного «прогладжування» своїх дітей, використання даного прийому щодня, аналіз впливу і фіксація результатів.

Формування самооцінки дитини є дуже важливою складовою у становленні її особистості. І саме у молодшому шкільному віці дитині варто приділяти максимум батьківської уваги та піклування.

Список використаної літератури

1. Бодалев А. А., Столин В. В., Аванесов В. С. Общая психодиагностика. Санкт-Петербург : Речь, 2002. 443 с.
2. Маркова А. С. Формирование мотивации учения. Москва : Просвещение, 1994. 192 с.
3. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2015. 469 с.
4. Чемпмен Г. П'ять мов любові у подружжі : пер. з англ. Львів : Свічадо, 2008. 189 с.
5. Штайнер К. Сценарії життя людей. Харків : Фабула, 2020. 448 с.

УДК 159.922.73 : 376-056.264

ФОРМУВАННЯ АДАПТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ.

Дрогомирецька О., здобувач ОС «магістр» спеціальності 016 Спеціальна освіта,
2 курс РДГУ.

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент Гурський В.А.

Постановка проблеми. Проблема адаптації учнів з особливими потребами у навчанні в загальноосвітніх і спеціальних школах є актуальною для спеціальної психології. Так, у Законі України «Про загальну середню освіту», в Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) відзначається необхідність удосконалення системи освіти дітей з різними порушеннями розвитку, забезпечення їхньої повноцінної життєдіяльності й створення умов для максимальної соціальної адаптації в суспільстві.

Мета статті: теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити ефективність застосування психолого-педагогічних засобів для попередження формування адаптаційних механізмів у дітей з порушеннями мовлення до навчання в школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системний аналіз філософської, медичної, загальної та спеціальної психолого-педагогічної літератури виявив, що незважаючи на велику значущість проблеми соціально-психологічної адаптації дітей, вона залишається

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135